

Összefoglalás

A hóstáti közösség a kolozsvári magyar lakosság sajátos rétegekultúráját képezi. A városhoz tartoznak, de ugyanakkor sikerült városrészenként szerveződött közösségi életet, gazdálkodási módot, szokásvilágot kialakítaniuk, melyet a tömbházak árnyékában meghúzódó maradékaik ma is őriznek. (Pillich 1980: 57.) Megélhetési alapjukat elsősorban a földművelés képezte, ezen belül pedig sajátos gazdasági stratégiát, kertészeti technológiát alakítottak ki, mely által nemcsak a kolozsvári iparosréteg, de a várost környező falvak közösségétől is elkülönülnek: többfajta növényvel foglalkoznak egyszerre, a városi lakosság igényeit elsősorban intenzív zöldségtermesztéssel elégítik ki. Az urbanizációt és kollektivizálást követő időszakban viszont felgyorsult a gazdálkodó életforma feladása. A 80-as évek városfejlesztési terveinek alapján a hóstáti porták helyére lakónegyedeket építettek, ami szintén gyökeres életmódváltásra kényszerítette a földészcsaládokat. A nagyobb gazdasági-társadalmi, valamint politikai változások közepette érdemesnek találtam megfigyelni, hogy a hóstáti családokon belül az eltérő nemzedékek milyen életstratégiát választanak, a társadalom által felkínált minták mennyire határozzák meg az egyéni életutat. A döntések egyrészt a fentebb említett gazdasági-társadalmi változások hatására születnek, másrészt viszont a családi háttér bizonyos lehetőségeket határol körül, az elődök által felhalmozott tudás az egyéni életstratégiákra is hatással lehet. A család a gyereknevelési stratégiákon keresztül, sajátos életutakon indítja el a következő generációt, a fiatalok számára a szülők életmódja egyben reflexió tárgyát is képezi. Az általam kutatott öt hóstáti családban a foglalkozás változásán kívül az életmód kategória négy területét követtem nyomon, melyeket természetesen nem lehet egymástól élesen elválasztani: gyereknevelési stratégiák, telekszerkezet-lakáskultúra, táplálkozás és szabadidős tevékenységek alakulása. Az eredményekre családonként elsősorban az öt esettanulmány következtetések részében reflektáltam. A jelen, összefoglaló fejezetben a vizsgált területek alapján próbálok megfogalmazni a vizsgálat eredményeit, melyeket táblázatokkal is ábrázolok.

Foglalkozás

A foglalkozásváltás az életmód egy rendkívül fontos, független összetevője és meghatározója (Lammel 1984: 333). Az életkor szerinti különbségek jelzik, hogy a gazdálkodó életforma feladása mennyire felgyorsult a kollektivizálást követő évtizedekben (Pillich–Vetési–Vincze 1984: 94). Az összefoglaló táblázatból nyilvánvalóvá válnak a vizsgált családok foglalkozásában bekövetkezett változások (6. táblázat). Az általam vizsgált öt család első nemzedékéhez tartozó egyének életét elsősorban

Foglalkozás			
Család	I. nemzedék (nagyszülők)	II. nemzedék (szülők)	III. nemzedék (gyerekek)
Adorján	id. Adorján József = Adorján Rozália hóstáti földész – hóstáti háztartásbeli	ifj. Adorján József = Adorján Ibolya (szül. Daróczy) lakatos – bérszámfejtő hóstáti termelő – hóstáti termelő	Adorján Károly = Vigh Ibolya karbantartó – operatőrenekesítő Dobos Piroska (szül. Adorján) = Dobos Imre titkárnő – közigazdász
Arad utcai Butyukák	id. Butyka Ferenc = Butyka Zsuzsanna (szül. Szalma) hóstáti földész – hóstáti háztartásbeli	Bányai Zsuzsanna (szül. Butyka) = Banyai Ferenc mernök – lakatos hóstáti termelő – hóstáti termelő	Bányai Erika egyetemi hallgató, pincér Bányai Gyöngyi egyetemi hallgató
Zágoni Szabó	id. Zágoni Szabó István = Zágoni Szabó Julianna (szül. Berecki) hóstáti földész – hóstáti háztartásbeli	ifj. Butyka Ferenc = Butyka Enikő (szül. Kolozsi) víz-gáz szerelő – elárusító	Butyka Andrea egyetemi hallgató Butyka Krisztian tanuló
		ifj. Zágoni Szabó István = Zágoni Sz. Éva (szül. Dezső) vállalkozó – ügyintéző	legifj. Zágoni Szabó István = Z. Sz. Bernadett (szül. Benkó) vállalkozó – ügyintéző Zágoni Szabó Éva marketingasszisztens Zágoni Szabó Tünde tanuló
		Szalma Julianna (szül. Zágoni Szabó) = Szalma István műszaki rajzoló – víz-gáz szerelő hóstáti termelő – hóstáti termelő	Szalma István vállalkozó Szalma Julianna fodrász
		Ágoston Jancsi Anna (szül. Gáspár) = Ágoston Jancsi Ottó vegyészkutató – kapus	Ágoston Jancsi Ottó Norbert egyetemi hallgató
Gáspár	Gáspár Ferenc = Gáspár Anna (szül. Simon) hóstáti földész – hóstáti háztartásbeli	Jakab Gyöngyi = Jakab Mihály lakatos hóstáti termelő – hóstáti termelő	Jakab Gyöngyi Anikó tanuló Jakab Andrea Zsuzsanna tanuló Jakab Mihály András tanuló
Cukor- gyár utcai Butyukák	Butyka János = Butyka Rozália (szül. Gyulai) hóstáti földész – hóstáti háztartásbeli	Tóth Rozália (szül. Butyka) = Tóth József csomagoló hóstáti termelő – raktáros	Tóth József Levente hóstáti termelő Tóth Szabolcs János egyetemi hallgató

6. táblázat.⁸² Foglalkozás

82 A táblázatban egyenlőségjel (=) jelzem a házastársi kapcsolatot, a nevek alatt pedig feltüntettem a családtagok foglalkozását.

a hóstáti gazdálkodás határozta meg. A család a tulajdonlás és termelés alapegysége volt, és a földet örökölték az ehhez szorosan kapcsolódó tudással együtt. A második generáció 50%-a még folytatta a szüleitől „megtanult” mesterséget, és megélhetésük alapját napjainkban is elsősorban a gazdálkodás képezi. E korcsoport munkába állása szinte teljes mértékben a kollektivizálás utáni időszakra esik, itt fontos megjegyezni, hogy nemcsak a férfiak, hanem a nők is munkát vállaltak. Nagyon sok nő ebben a periódusban a kolozsvári játékgyárban helyezkedett el. A vizsgált családokból Szalma Julianna (szül. Zágoni Szabó) műszaki rajzoló volt, Bányai Zsuzsanna (szül. Butyka) mérnök, és Tóth Rozália (szül. Butyka) pedig a játékgyárban csomagoló állást töltött be. A férfiak többsége szerszámlakatos, illetve víz-gáz szerelői szakmára tért át. A gyári munka mellett nem hagytak fel a piacra irányuló zöldségtermesztéssel sem, tehát az ipari munka vállalása nem akadályozta a kertgazdálkodás folytatását. Ennek ellenére nagyon fontos megjegyezni, hogy a második generációhoz tartozó családtagok (amint a táblázatból is kiderül, minden esetben csupán az egyik testvér viszi tovább a hagyományt) a kollektivizálás időszaka alatt más szakmát választottak, viszont ők azok, kik a családból a rendszerváltás után folytatták a termelést, ami bizonyos értelemben eltért a szülői stratégiától, mivel a speciális tudás „apáról fiúra” való hagyományoztatása a gazdasági körülmények miatt megszűnt. Az ő esetükben a „belenevelés” már csak a megfigyelésen alapszik. Számukra már új elem például az, hogy a tevékenységüket tőkeberuházásokkal kell kezdeniük, mivel a vetőmagokat, gyomirtókat és a modern gazdasági felszereléseket előre készpénzben kell fizetniük. A lovas szekérről a gépkocsira való átérés, a megváltozott piaci körülmények (magas béreket kell fizetni az asztalokért) is mind hozzájárulnak a gazdálkodás területén is bekövetkezett változásokhoz. Az adatközlőkkel való beszélgetésekből kiderült, hogy mennyire nehéz volt számukra a „visszatérés”, sok esetben még a szülők irányítása alatt és tanácsaik igénybevételével kezdtek a rendszerváltás után újból földműveléssel foglalkozni. Mindenképp az életmódváltozás jeleként értelmezhetjük azt, hogy lezárult a munkakultúra apáról fiúra való hagyományos átadási módja. A gazdasági-társadalmi változások és az előző nemzedék életstratégiájának kudarca a következő generációban a testvérek közötti mentalitásbeli különbséghez vezetett. Az Adorján családban ifj. Adorján József a gazdálkodás továbbvivője, míg testvére gyógyszerészeti pályát választott. Az Arad utcai Butyka családon belül Bányai Zsuzsanna tovább folytatta a földművelést, míg testvére, Butyka Ferenc Ausztriában talált jobb megélhetési lehetőséget. A Zágoni Szabó családban Szalma Julianna követte az előző nemzedék stratégiáját, bátyja viszont Magyarországon már vállalkozó életformára tért át. A Gáspár családban Jakab Gyöngyi testvérével ellentétben intenzív gazdálkodással foglalkozik, Ágoston Jancsi Anna pedig a sztánai életformát részesíti előnyben. Itt szeretném megjegyezni, hogy a kiköltözött családtagok által a „hóstátiság” napjainkban már nemcsak a falu-város, hanem falu-külföld viszonyt is magában foglalja. Ifj. Zágoni Szabó István Magyarországon él, de ugyanakkor a hóstátiak honlapjának szerkesztője, és ebben az egész család részt vesz; ifj. Butyka Ferenc Ausztriában hóstáti *palántokat* termeszt; Bányai Erika Amerikában kertet bérel annak érdekében, hogy a

nagymamájától kapott hóstáti *palántokat* el tudja ültetni. A vizsgált családokon kívül a Magyarországra kiköltözött hóstátiak minden évben részt vesznek a Diószegi Ferenc által Tápiószelén megrendezett hóstáti szüreti bálon.

A harmadik generáció számára az előző nemzedékek gazdasági stratégiája negatív példa volt, ők már teljesen elhatárolódnak a gazdálkodástól, életüket elsősorban a vállalkozás, illetve az értelmiségi pályákra való áttérés határozza meg. Ők már nem tervezik folytatni a földészéletmódot, de mégis hóstátinak tartják magukat. Ebben az esetben már nem a földtulajdon, hanem a házépítés, lakberendezés kerül előtérbe. A vizsgált családok közül a fiatalok csupán 5 %-a folytatja tovább a gazdálkodást, Tóth József Levente az egyedüli hóstáti származású személy, aki egyetemi végzettsége ellenére napjainkban is édesanyjával és nagytatájával együtt hóstáti termeléssel foglalkozik, és ez képezi fő jövedelemforrását. Ebben az esetben egyfajta gazdálkodói életformára való visszatérést figyelhetünk meg, és amint jeleztem korábban, ez nemcsak kényszermegoldás volt, hanem akárcsak az elődei esetében, a munkaközpontú életstílus folytatása fontos számára. A korcsoportjához tartozó fiatalokkal ellentétben nem csupán a jövedelem miatt vállalta ezt a „mesterséget”: *Végül is mi azért csináljuk, mert ebből élünk meg, nem, hogy ebből gazdagodjunk meg, hogy profitot szerezzünk, mert ebből sok pénzt nem lehet keresni. Mi nem azért csináljuk, hanem hogy megéljünk belőle, és amíg lehet, ezt folytatjuk* (Tóth József Levente).

A foglalkozással kapcsolatban következtetésként megfogalmazhatjuk azt, hogy a hóstáti családokon belül a foglalkozási átrétegződés fokozatosan történt, ugyanakkor átértékelődött a földműveléshez kapcsolódó tudás is, és az elődök életstratégiája lassan háttérbe szorult.

A foglalkozással szoros kapcsolatban áll a gyereknevelési stratégia. Az első nemzedék tagjai, szülei tudatos készíttetésére, már gyerekkorukban aktívan részt vettek a munkafolyamatokban, és emiatt általában nem folytathatták tanulmányukat. A megváltozott jövőkép alapjaiban hat a családi nevelésre. A családi együttműködés és a munkára való nevelés volt fontos, de ők már bizonytalannak látták a gazdálkodás jövőjét, és emiatt stratégiát váltottak. Gyerekeik esetében inkább a továbbtanulásra való biztatás került előtérbe, a foglalkozás tehát meghatározó tényező, ami az életmód megváltozását, az élettér kialakítását is magával hozza.

Gyereknevelés

A gyermek családon belüli nevelése szinte egyet jelent a munkára való neveléssel. Az első nemzedék számára a munka volt az erények foglalatja, annál is inkább, mert nemcsak tevékenységi formákat sajátított el a gyermek, hanem az ezekhez kötődő erkölcsi normákat is (Jávor 2000: 669).

Ahogy ez a fenti táblázatból (7. táblázat) is kiderül, a második nemzedék már az egyéni aspirációkra, a személyes döntések tiszteletben tartására, a gyerekek készségeinek, tehetségeinek felismerésére fekteti a hangsúlyt. Ifj. Adorján Jó-

Gyerekevelés			
Család	I. nemzedék (nagyszülők)	II. nemzedék (szülők)	III. nemzedék (gyerekek)
Adorján	id. Adorján József = Adorján Rozália – továbbtanulás	ifj. Adorján József = Adorján Ibolya (szül. Daróczy) – továbbtanulás, „ne ölj, ne lopj” Báthory Rozália = Báthory István – egyéni tehetség felismerése	Adorján Károly = Vigh Ibolya – személyes döntések tiszteletben tartása Dobos Proska (szül. Adorján) = Dobos Imre – szülők iránti tisztelet
Arad utcai Butykáék	id. Butyka Ferenc = Butyka Zsuzsanna (szül. Szalma) – továbbtanulás	Bányai Zsuzsanna (szül. Butyka) = Banyai Ferenc – egyéni készségek felismerése ifj. Butyka Ferenc = Butyka Enikő (szül. Kolozsi) – őszinteség, kommunikáció, szülők iránti tisztelet	Bányai Erika – segítőkészség Bányai Gyöngyi – szülők iránti tisztelet Butyka Andrea – őszinteség Butyka Krisztián – szülők iránti tisztelet
Zágoni Szabó	id. Zágoni Szabó István = Zágoni Szabó Julianna (szül. Berecki) – gazdálkodás, „hóstitói munkamorál”	ifj. Zágoni Szabó István = Zágoni Sz. Éva (szül. Dezső) – továbbtanulás, szülők iránti tisztelet (magázás), munkára való nevelés, keresztyén elvek Szalma Julianna (szül. Zágoni Szabó) = Szalma István – egyéni döntések tiszteletben tartása	legifj. Zágoni Szabó István = Z. Sz. Bernadett (szül. Benkő) – vállalkozáshoz tartozó tudás átadása Zágoni Szabó Éva – keresztyén elvek Zágoni Szabó Tünde – keresztyén elvek
Gáspár	Gáspár Ferenc = Gáspár Anna (szül. Simon) – továbbtanulás	Ágoston Jancsi Anna (szül. Gáspár) = Ágoston Jancsi Ottó – továbbtanulás; „előrehaladást” jelent a szülőkhöz képest Jakab Gyöngyi = Jakab Mihály – továbbtanulás	Szalma István – egyéni döntések tiszteletben tartása Szalma Julianna – szülők iránti tisztelet Ágoston Jancsi Ottó Norbert – természetszeretet
Cukorgyár utcai Butykáék	Butyka János = Butyka Rozália (szül. Gyulai) – továbbtanulás/gazdálkodás	Tóth Rozália (szül. Butyka) = Tóth József – továbbtanulás, egyéni döntések tiszteletben tartása	Jakab Gyöngyi Anikó – szülők iránti tisztelet Jakab Andrea Zsuzsanna Jakab Mihály András Tóth József Levente – felölttek iránti tisztelet Tóth Szabolcs János – egyéni tehetség felismerése

zsef és felesége számára a keresztény erkölcsök kerülnek előtérbe. Ifj. Butyka Ferenc és Butyka Enikő számára, az előző generációktól eltérően a szülői tiszteleten kívül a gyerekekkel való őszinte kommunikáció is fontos részét képezi a nevelésnek. Ifj. Zágoni Szabó István és felesége a szülők iránti tiszteletet és a keresztény elvek szerinti nevelést fontosnak találják, és a harmadik generációban gyerekeik is ezeket a stratégiákat akarják majd továbbadni. A vallás életüknek mind külső kereteit, mind mentalitásukat befolyásoló fontos része. Ágoston Jancsi Anna (szül. Gáspár) és férje számára az „előrehaladás” központi részét képezi stratégiájuknak, gyerekeik számára más társadalmi státust szeretnének biztosítani. A Jakab családon belül is a változás-változtatás ideálját próbálják átadni gyerekeknek, és emiatt felmentik őket a családi tevékenységek, a családdal szembeni kötelezettségek alól. Tóth Rozália és férje is a továbbtanulást helyezik előtérbe, de ennek ellenére fiuk mégis a családi hagyományt folytatja, így a munka újból értelmet nyer életstratégiájában.

A megváltozott szülői aspirációk befolyásolták a gyerekek családon belüli helyzetét. A harmadik nemzedék gyerekeinek nevelési stratégiájához már modern elvek tartoznak, és támogatják gyerekeik eltérő választásait. Báthory Zoltán például már az önállóságra, függetlenségre neveli lányait.

Következtetésként elmondhatjuk, hogy a munkakultúra és az ehhez szorosan kapcsolódó normák átadása a harmadik nemzedékben már nem a családhoz tartozik. A képzettség fokozatosan előtérbe került, elsősorban mint eszköz a kívánt státus eléréséhez, mely által szülei és nagyszülei fölé próbálnak emelkedni. A tanulás és a munkavállalás a mezőgazdasági termelés visszaszorulása irányába mutat.

Telekszerkezet, lakáskultúra

A különböző szolgáltatások térhódításával megváltozott a családok fogyasztói szokása is, fokozatosan korszerű és kényelmesebb életmódminták terjedtek el, és ezek is a termelés visszaszorulása irányába hatottak.

A telekszerkezet is kapcsolatban áll a foglalkozással, hiszen a házak nagysága és a gazdasági épületek megléte sokat elárul az illető család életstratégiájáról.

Az első nemzedék megélhetési alapját elsősorban a gazdálkodás képezte, így a lakóházon kívül nagyobb hangsúlyt fektettek a tágas udvarra, gazdasági épületekre és a kertre. Mindenik család esetében a telekszerkezethez nyári konyha is tartozik, ahol rendszerint főznek, illetve ott készítik elő a piacra kerülő árut is. Hagyományos hóstáti szokás szerint a szülők saját gyerekeiknek hozományként egy házat ajándékoznak. Id. Zágoni Szabó István és felesége a hóstáti portájukra két lakrészt építettek, mivel azt remélték, hogy majd gyerekeikkel egy udvaron fognak élni, de a második nemzedékből ifj. Zágoni Szabó István Magyarországra költözött, testvére pedig otthon maradt, de saját lakrészét már modern elvek szerint rendezte be.

A második generációban a gazdálkodást továbbvivő személyek számára a gazdasági épületek még fontos részét képezik a telekszerkezetnek, de a nem földművelés-

Telekszerkezet			
Család	I. nemzedék (nagyszülők)	II. nemzedék (szülők)	III. nemzedék (gyerekek)
Adorján	<p>id. Adorján József = Adorján Rozália – hóstáti porta: tágas udvar, gazdasági épületek, háromsziatú ház, nyári konyha, kert</p> <p>id. Butyka Ferenc = Butyka Zsuzsanna (szül. Szalma) – hóstáti porta: tágas udvar, gazdasági épületek, háromsziatú ház, nyári konyha, kert</p>	<p>ifj. Adorján József = Adorján Ibolya (szül. Daróczy) – kétszintes ház, gazdasági épületek, kert</p> <p>Báthory Rozália (szül. Adorján) = Báthory István – egyszintes lakóház, udvar</p> <p>Bányai Zsuzsanna = Bányai Ferenc (szül. Butyka) – kétszintes ház, gazdasági épületek, kert</p> <p>ifj. Butyka Ferenc = Butyka Enikő (szül. Kolozsi) – kétszintes ház, kert, galambház</p>	<p>Adorján Károly = Vigh Ibolya – kétszintes ház, udvar</p> <p>Dobos Piroska = Dobos Imre (szül. Adorján) – kétszintes ház, udvar</p> <p>Báthory Zoltán = Báthory Petruța (szül. Hordouan) – kétszintes ház, garázs</p> <p>Bányai Erika – bérelt lakás és kert</p> <p>Bányai Gyöngyi – szülői ház</p> <p>Butyka Andrea – szülői ház</p> <p>Butyka Krisztián – szülői ház</p>
Arad utcai Butykák	<p>id. Zágoni Szabó István = Zágoni Szabó Julianna (szül. Berecki) – többgenerációs hóstáti porta: két lakrész, gazdasági udvar, gazdasági épületek, kertek</p>	<p>ifj. Zágoni Szabó István = Zágoni. Sz. Éva (szül. Dezső) – kétszintes ház, kert</p>	<p>legifj. Zágoni Szabó István = Z. Sz. Bernadett (szül. Benkő) – kétszintes ház</p> <p>Zágoni Szabó Éva – szülői ház</p> <p>Zágoni Szabó Tünde – szülői ház</p>
Zágoni Szabó	<p>Szalma Julianna (szül. Zágoni Szabó) = Szalma István – szülők portája, átalakított lakrész</p>	<p>Szalma Julianna (szül. Zágoni Szabó) = Szalma István – egyszintes ház, üzlet</p> <p>Szalma Julianna – szülői ház</p>	<p>Szalma István. – egyszintes ház, üzlet</p> <p>Szalma Julianna – szülői ház</p>
Gáspár	<p>Gáspár Ferenc = Gáspár Anna (szül. Simon) – hóstáti porta: tágas udvar, gazdasági épületek, ház, nyári konyha, kert</p>	<p>Ágoston Jancsi Anna = Ágoston Jancsi Ottó (szül. Gáspár) – ház, kert, garázs</p> <p>Jakab Gyöngyi = Jakab Mihály – kétszintes ház, gazdasági épületek, kert</p>	<p>Ágoston Jancsi Ottó Norbert – szülői ház</p> <p>Jakab Gyöngyi Anikó – szülői ház</p> <p>Jakab Andrea Zsuzsanna – szülői ház</p> <p>Jakab Mihály András – szülői ház</p>
Cukorgyár utcai Butykák	<p>Butyka János = Butyka Rozália (szül. Gyulai) – egyszintes ház, gazdasági épületek, kert</p>	<p>Tóth Rozália (szül. Butyka) = Tóth József – egyszintes ház, gazdasági épületek, kert</p>	<p>Tóth József Levente – ház, kert</p> <p>Tóth Szabolcs János – szülői ház</p>

sel foglalkozók már jóval nagyobb hangsúlyt fektetnek a lakóházra, annak beosztására és berendezésére, ami a mezőgazdasági termelés visszaszorulását jelzi. Általában kétszintes házakat építenek, és helytakarékos beosztásra törekednek. Egyáltalán nem vitték tovább a háromsztatú házak hagyományát, a térhasználat megváltozott. Azt helyezik előtérbe, hogy minden személynek a családban külön helyisége legyen, tehát a lakótér funkcionális differenciálódására fektetik a hangsúlyt. A lakberendezés révén is elhatárolódnak a régi életmódeszménytől, az új életstílust képviselő lakásokban újabb, divatosabb mintákat követő bútorokat és felszereléseket vásároltak.

A harmadik generációhoz tartozó személyek nagy része még nem él külön háztartásban, de az elköltözött többsége kétszintes házban lakik, és az előző nemzedéktől eltérően már a személyes ízlést helyezik előtérbe.

Táplálkozás

Az első nemzedékhez tartozó személyek megtermelték az alapvető élelmezéshez szükséges javakat, és elsősorban saját termékeket fogyasztottak. A gazdálkodáshoz tartozó nehezebb fizikai munka miatt kalóriadús ételeket fogyasztottak, és nem fektettek hangsúlyt a változatos étrendre. A második nemzedékben a táplálkozás szempontjából is a testvérek közötti gondolkodásbeli különbséget vehetünk észre. Ifj. Adorján József, Bányai Zsuzsanna, Jakab Gyöngyi és Tóth Rozália tovább folytatták a gazdálkodást, és így, akárcsak szüleik, az eladott árun kívül megtermelik a család részére szükséges javakat is. Ők hangsúlyt fektetnek arra is, hogy az elköltözött fiatalokat a saját termésből bizonyos nyersanyagokkal megajándékozzák. Az Ausztriába költözött ifj. Butyka Ferenc és felesége főleg bio- és Magyarországról vásárolt termékeket fogyasztanak. Ifj. Zágoni Szabó István és családja már a saját CBA-üzletéből beszerzett árukat részesíti előnyben. A heti étrendet már a változatosság jellemzi, a gyerekek igényeinek megfelelően alakítják, hiányoznak már az előző nemzedékre jellemző zsírosabb ételek.

A harmadik generációhoz tartozó személyek már nem művelik meg a kerteket, a háztáji földeket, és háziállatokat sem tartanak. Ők már a 21. századi egészséges életmód elvei alapján próbálnak táplálkozni, figyelembe veszik az alapanyagokat és az újabb technológiákat is. A teljes kiőrlésű gabonából készített termékek, a zsírszegény ételek kerülnek előtérbe, másrészt viszont már gyakrabban vásárolnak nagyobb áruházakból, és ritkán gyorsételeket is fogyasztanak.

A táplálkozáskultúra tárgyi világához tartoznak a modern háztartási gépek, melyek már a második és harmadik nemzedék esetében is megjelennek. Ezeknek célja elsősorban a házimunka megkönnyítése és a főzésre szánt idő lerövidítése. A konyhában a hagyományos gáztűzhelyet a modern elektromos főzőlap váltja, ami szintén az idővel való jobb gazdálkodás célját szolgálja. A kamra és padlás mint tárolóhely elveszíti eredeti funkcióját, helyette az ételek tárolására a háztartásban megjelenik a hűtőgép és a fagyasztóláda.

Táplálkozás			
Család	I. nemzedék (nagyszülők)	II. nemzedék (szülők)	III. nemzedék (gyerekek)
Adorján	id. Adorján József = Adorján Rozália – saját termék	ifj. Adorján József = Adorján Ibolya (szül. Daróczy) – saját termék Báthory Rozália (szül. Adorján) = Báthory István – bevásárlóközpontból szerzett javak	Adorján Károly = Vigh Ibolya – szülők által termelt javak Dobos Piroška (szül. Adorján) = Dobos Imre – egészséges életmód Báthory Zoltán = Báthory Petra (szül. Hordován) – bevásárlóközpontból szerzett javak
Arad utcai Butykáék	id. Butyka Ferenc = Butyka Zsuzsanna (szül. Szalma) – saját termék	Bányai Zsuzsanna (szül. Butyka) = Banyai Ferenc – saját termék ifj. Butyka Ferenc = Butyka Enikő (szül. Kolozsi) – bio-, magyarországi termékek	Bányai Erika – saját termék, amerikai piacról vásárolt javak Bányai Gyöngyi – szülők által termelt javak Butyka Andrea – gyorsételek Butyka Krisztián – gyorsételek
Zágoni Szabó	id. Zágoni Szabó István = Zágoni Szabó Julianna (szül. Berecki) – saját termék	ifj. Zágoni Szabó István = Zágoni. Sz. Éva (szül. Dezső) – CBA-termékek, saját üzletből Szalma Julianna (szül. Zágoni Szabó) = Szalma István – saját termék	legifj. Zágoni Szabó István = Z. Sz. Bernadett (szül. Benkő) – saját üzletből Zágoni Szabó Éva – teljes kiőrlésű gabona, csökkentett szénhidrát Zágoni Szabó Tünde – egészséges életmód
Gáspár	Gáspár Ferenc = Gáspár Anna (szül. Simon) – saját termék	Ágoston Jancsi Anna (szül. Gáspár) = Ágoston Jancsi Ottó – Sztánáról származó termékek Jakab Gyöngyi = Jakab Mihály – saját termék	Ágoston Jancsi Ottó Norbert – szülők által készített étel Jakab Gyöngyi Anikó – szülők által készített étel Jakab Andrea Zsuzsanna – szülők által készített étel Jakab Mihály András – szülők által készített étel
Cukorgyár utcai Butykáék	Butyka János = Butyka Rozália (szül. Gyulai) – saját termék	Tóth Rozália (szül. Butyka) = Tóth József – saját termék	Tóth József Levente – saját termék Tóth Szabolcs János – szülők által készített étel

A harmadik nemzedék életstratégiájában a munka már nem cél, hanem eszköz, és így a lakberendezésen, táplálkozáson kívül hangsúlyt fektetnek a szabadidős tevékenységekre is.

Szabadidő

A paraszti közösségekben nem vált el élesen egymástól a munkával eltöltött idő és a nem munkával töltött idő. Az emberek urai voltak saját idejüknek, mindenkinek megvolt a saját ritmusa. A vasárnapokat és az ünnepnapokat, ha nem munkával teltek, a szociabilitás és a szakrális idő töltötte ki. (Granasztói 2000: 109.)

A hagyományos hóstáti földészek gazdálkodásmódja, munkaszervezése, az a tény, hogy a termelőüzem, a gazdaság és a háztartás egységet képez, nem kedvezett a szabadidő kialakulásának. Időbeosztásukat előre megtervezett gazdasági tevékenységek határozzák meg. Az első nemzedék számára a hagyományos szabadidős tevékenységek közé elsősorban a vasárnapi istentiszteleten való részvétel tartozott. Ezenkívül rendszerint megtartották a névnap, születésnap köszöntőket, illetve a szüreti bálokat is. A hóstáti utcák felszámolása, a külső körzetekbe való szétszóródás a közösség felbomlásához vezetett, a szomszédi kapcsolatok pedig lazultak, így a közösségi találkozások alkalmi is visszaszorultak. Az ipari foglalkozásra való áttérés a kialakult rend felbomlását jelentette, megváltozott az egyének időbeosztása és a mindennapok ritmusa is.

A második generációban, azoknak a személyeknek, akik tovább folytatják a családi gazdálkodás hagyományát, csupán a téli időszakban van szabadidejük. Ugyancsak a szabadidő hiányát lehet észrevenni a vállalkozással foglalkozó személyek életében is. Ifj. Zágonyi Szabó István és felesége mindennapjait rendszerint az üzletükhöz tartozó árubeszerzés, árufogadás és zárás határozza meg. Azoknak a személyeknek, akik nem folytatják a gazdálkodást, vagy nincs saját vállalkozásuk, lehetőségük van kedvenc szabadidős tevékenységükkel foglalkozni, ilyen például ifj. Butyka Ferenc, aki szabadidejében galambászáttal foglalkozik.

A harmadik nemzedékhez tartozó egyének kedvenc szabadidős tevékenységei közé tartozik a sport, kirándulás, olvasás, barátokkal való kikapcsolódás és a külföldi nyaralás. Ebben az esetben is a vállalkozással foglalkozók idejét a munka: könyvelés, árubeszerzés, reklámozás határozza meg. Tóth József hóstáti termelő vasárnapja is piacozással telik, tehát ebben az esetben a harmadik generációban sem különül el élesen a munkával és nem munkával töltött idő.

A időélmény mindig személyes cselekvésekhez és lehetőségekhez, a múltból a mába vezető és a mából a holnap felé mutató vágyak, kívánságok, tettek és tervek megvalósításához kapcsolódik (Váriné Szilágyi 1984: 92). Az eltérő nemzedékekhez tartozó személyek megtanulták, hogy saját életvitelük szervezése szempontjából bizonyos jövőbeni eseményeket maguk is kontrollálhatnak, befolyásolhatnak.

A hagyományos hóstáti életmód követésével, tovább folytatásával kapcsolatban általában pesszimista jövőképet él a fiatalokban. Az életmódminták nemcsak utánoz-

Szabadidős tevékenységek			
Család	I. nemzedék (nagyzüelő)	II. nemzedék (szülő)	III. nemzedék (gyerekek)
Adorján	id. Adorján József = Adorján Rozália – bálok, névnap, születésnap, köszöntők, színház, dalárda, tollfoltás	ifj. Adorján József = Adorján Ibolya (szül. Daróczy) – újságolvasás, zenehallgatás, kertészkedés	Adorján Károly = Vigh Ibolya – bálok, kertészkedés Dobos Piroska = Dobos Imre (szül. Adorján) – sport, kirándulás
Arad utcai Butyukák	id. Butyka Ferenc = Butyka Zsuzsanna (szül. Szalma) – bálok, névnap, köszöntők, tollfoltás	Báthory Rozália (szül. Adorján) = Báthory István – barátokkal való találkozások	Báthory Zoltán = Báthory Petra (szül. Hordouan) – nyaralás
Zágoni Szabó	id. Zágoni Szabó István = Zágoni Szabó Julianna (szül. Berecki) – vasárnapi istentisztelet, bálok, botanikus kert, színház	ifj. Butyka Ferenc = Butyka Emikó (szül. Kolozi) – galambásversenyek, az Erdélyi Magyar Egyesület bálja	Bányai Erika – Kolozsváron családtalogatás Bányai Gyöngyi – olvasás, zenehallgatás Butyka Andrea – internet, bécsi szórakozóhelyek Butyka Krisztján – úszás
Gáspár	Gáspár Ferenc = Gáspár Anna (szül. Simon) – virágtermesztés, tollfoltás	ifj. Zágoni Szabó István = Zágoni. Sz. Éva (szül. Dezső) – árubeszerzés, árufogadás, zárás	legifj. Zágoni Szabó István = Z. Sz. Bernadett (szül. Benkő) – vasárnap: családdal töltött idő Zágoni Szabó Éva – sport, zongorázás Zágoni Szabó Tünde – ifjúsági bibliaóra, kézműves-tevékenység
Cukorgyár utcai Butyukák	Butyka János = Butyka Rozália (szül. Gyulai) – nyáron: üdülés Szovátán	Szalma Julianna = Szalma István (szül. Zágoni Szabó) – vasárnapi rokonlátogatás	Szalma István – könyvelés, árubeszerzés, reklámozás Szalma Julianna – kirándulás
		Ágoston Jancsi Anna (szül. Gáspár) = Ágoston Jancsi Ottó – hétvége Sztánán	Ágoston Jancsi Ottó Norbert – sport, hétvége Sztánán
		Jakab Gyöngyi = Jakab Mihály – télen: ünneplés	Jakab Gyöngyi Anikó – olvasás, játszás Jakab Andrea Zsuzsanna – játszás Jakab Mihály András – játszás
		Tóth Rozália (szül. Butyka) = Tóth József – nincs – munkaidő után	Tóth József Levente – nincs, a vasárnap is piacozással telik Tóth Szabolcs János – egyetemi időszak, kirándulás

ható példát nyújtottak az eltérő nemzedékek számára, hanem egyben mérlegelés tárgyát is, hiszen a fiatal generáció a szülők életmódjához viszonyítva dönti el, hogy érdemes vagy sem úgy élni, hogy honnan hová lehet szüleik életstratégiájával eljutni.

A gyökeres gazdasági, társadalmi változások hatására a harmadik generáció életmódja látványosan átalakult, s már nem látják értelmét a gazdálkodáscentrikus életstratégia folytatásának, éppen ezért más szakmák felé tájékozódnak, és ennek megfelelően alakítják ki sajátos életrendjüket, kapcsolathálózataikat, mindennapos tevékenységrendszerüket és jövőképüket is.

